

autem dicit: *Estis cives sanctorum et domestici*, h. e. in domo Dei, ubi sunt Patriarchae et Prophetae, omnes fideles et Angeli: *superaedificati super fundamentum Apostolorum et Prophetarum*, h. e., ut explicat S. Ambrosius, super Novum et Vetus Testamentum: quod enim Apostoli praedicant, Prophetae futurum praedixerunt. Loquitur ergo Apostolus de Ecclesia quoad substantiam fidei, in qua omnes fideles tum in statu, ut aiunt, naturae, tum in statu legis scriptae, tum in statu legis evangelicae sunt; et ideo dicit *superaedificati*: sicut Hebraei fuerunt *superaedificati* in prima domo, quae fuit Ecclesia sub forma patriarchali; ita et nos aedificamur super domum Ecclesiae sub forma iudaici regiminis. Unde idem Apostolus ad Hebraeos inquit: *Accessistis ad Sion montem et civitatem Dei viventis, ad Ecclesiam primitivorum et multorum Angelorum frequentiam*<sup>1</sup>.

„Igitur et Apostoli sicut et Prophetae sunt fundamentum quoad praedicationem fidei.

„Atque hoc ipsum confirmat, non infirmat testimonium Apocalypseos; nam in Apocalypsi dicitur quidem, quod murus habet duodecim fundamenta: sed, Eñi ac Rñi Patres, rogo, ut consulamus ipsum textum. Ita incipit caput 21: *Vidi coelum novum et terram novam. Primum enim coelum, et prima terra abiit, et mare iam non est. Iam videtur, quod hic Ioannes loquitur de tempore post diem iudicii, ac proinde subiungit: Et ostendit mihi civitatem sanctam Ierusalem descendentem de coelo a Deo, scilicet est Ecclesia triumphans in coelis, unde subiungit: Et templum non vidi in ea, Dominus enim omnipotens templum illius est, et Agnus. Et civitas sole non eget, neque luna, ut luceant in ea: nam claritas Dei illuminavit eam, et lucerna eius est Agnus. . . Et portae eius non clauduntur. Igitur ex contextu evidens est, quod Apostolus loquatur de Ecclesia triumphanti in coelis, hoc est de coelesti Ierusalem, et ita eam describit: Et habebat murum magnum et altum, habentem portas duodecim; et in portis Angelos duodecim, et nomina inscripta, quae sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israel. Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, et in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni.*

„Igitur Apostoli sunt fundamentum muri civitatis Ierusalem, sicut Patriarchae sunt portae civitatis Ierusalem, et Angeli sunt custodes civitatis Ierusalem. Ista civitas ex Apostolo Ioanne constat tum ex fidelibus Veteris Testamenti, qui crediderunt in Christum venturum, tum ex fidelibus Novi Testamenti, qui crediderunt in Christum, qui iam venit, tum etiam ex Angelis, qui sunt *administratorii spiritus, omnes in ministerium missi propter eos, qui haereditatem capient salutis*<sup>2</sup>. Unde S. Thomas dicit: *Mysterium Incarnationis est generale quoddam principium, ad quod respiciunt omnes et Angelorum et hominum*

<sup>1</sup> Hebr. 12, 22—23.

<sup>2</sup> Hebr. 1, 14.

actus. Quare Ecclesia ista coelestis constat ex Angelis et fidelibus, ut (verba sunt S. Augustini) fiat una virtus sub uno rege. Igitur videtis, quod heic fundamentum Apostolorum significat praedicationem et fidem. Et certe si duodecim sunt fundamenta, et Petrus est etiam fundamentum, equis est ianitor? et si sunt duodecim portae et sunt duodecim Angeli, ergo Petrus amisit claves in hac civitate Ierusalem, de qua loquitur Ioannes. Absolute illa interpretatio vera est, quae concludit, civitatem, de qua loquitur Ioannes, esse Ecclesiam triumphantem in coelis. Iam vero, Rñi Patres, numquid Apostoli habent iurisdictionem in coelis, ubi ipse Christus subiecit se Patri, ut sit Dominus unus in omnibus? Igitur, Rñi Patres, concludamus, quod *co* fundamentum heic respicit tantum fidem et praedicationem; et proinde sive hoc sive alio testimonio nihil potest probari, nisi quod fides ad nos venit per medium Apostolorum: unde quod dictum est Petro sine illis, dictum est illis cum Petro, ut scilicet omnes sciant, Ecclesiam esse apostolicam.

„Et haec est ultima observatio ad rñum emendatorem, qui dicit: videtis, quomodo Ecclesia sit apostolica; quia non nisi per Apostolos potestatem clavium exercet Petrus; et institutio Apostolatus, quatenus est ordinarius, non dependet a voluntate Petri nec a voluntate Papae, sed est divinae institutionis. Cum igitur transacta fuerit etiam haec tertia forma externi regiminis Ecclesiae, tunc demum ex tribus Ecclesiae militantis formis surget una Ecclesia, quae cum Angelis erit Ecclesia triumphans in coelis, ubi non adest templum, ubi lucerna eius est tantummodo Agnus, ubi et Prophetae et Apostoli et Patriarchae laudant Dominum. Concludamus ergo, quod nulla ratio sit, quare possit retineri eiusmodi emendatio. Siquidem haec testimonia opposita non sunt limitationes verborum Christi, quae scilicet Christus dixit absolute ad Petrum.“

Post finitam totam relationem suffragia lata sunt, atque proposita emendatio, quam rñus relator recipi posse negavit, fere ab omnibus reiecta est<sup>1</sup>.

### COMMENTATIO III.

Num vi Constitutionis primae de Ecclesia tenendum sit, Primatum in totam Ecclesiam cum sede Romana iure divino atque immutabiliter connexum esse.

Capite primo et altero Constitutionis primae de Ecclesia definitur, ipsum Christum in Petro Primatum instituisse atque id quidem ita, ut perpetuo maneret. Docetur autem praeterea in capite secundo, eum, qui succedat Petro in sede Romana, secundum Christi ipsius institutionem Petri in Primatu esse successorem. Itaque viden-

<sup>1</sup> Relatio etc. C. V. 330 b.



dum est, num quid hoc capite contineatur de quaestione, utrum connexio inter Primatum et sedem Romanam iuris divini sit an humani, cum qua cohaeret altera quaestio, utrum Primatus a sede Romana ad aliam transferri possit necne.

In ea re theologi inter se non consentiunt. Dominicus Soto (IV. Dist. 24. q. 2. a. 5.) separationem Ecclesiae auctoritate fieri posse defendit; eius opinionem Gregorius de Valentia (Analysis fidei l. VII. c. 12.) putat singularem esse nec satis tutam; Suaresius (Contra regem Angl. l. III. c. 19.) rem decidere dubitat<sup>1</sup>. Inter theologos, qui de ea re post habitum Concilium Vaticanum egerunt, Palmieri<sup>2</sup> connexionem Primatus cum Romana sede solvi non posse et iuris divini esse censet. Franzelin<sup>3</sup> eam iuris humani quidem sed inseparabilem esse docet. Petrum ipsum ait Primatum Romanae sedi adnexusse, sed tali supernaturali assistentia et directione ductum, ut eum ne ipse quidem a sede Romana solvere potuerit, „non quidem ex defectu potestatis per se et absolute spectatae, sed ex privilegio indefectibilitatis apostolicae in sequenda divina directione, praesertim quoad huiusmodi magnas totam Ecclesiam eiusque ipsum visibile fundamentum concernentes institutiones, quantumvis supponantur non immediate divini sed apostolici dumtaxat iuris. Pro successoribus autem Petri, quidquid sit de potestate per se et abstracte considerata, rem spectando in concreto cum omnibus suis adiunctis, unio . . . multo magis incommutabilis iuris censi debet“<sup>4</sup>. Quae quidem doctrina nobis non placet. Si enim in Ecclesia potestas exstat unionem illam solvendi, haec unio incommutabilis iuris censi non potest; nec solum valide, sed etiam licite solvitur, si quando temporum circumstantiae, ut solvatur, suadeant, quae quidem circumstantiae nunquam fortasse erunt; esse tamen absolute impossibile, ut unquam sint, non video, quomodo probetur. Sed hoc loco non tam quaerimus, utrum unio illa solvi possit necne, quam utrum haec unio a Deo facta et propterea iuris divini, an a Petro facta et propterea iuris humani dicenda sit. Quae quidem quaestio cum altera quaestione, utrum pro suprema Ecclesiae potestate insolubilis sit, necne, plane converti videtur. Etenim haec unio, si a Deo facta est, divini iuris est nec humanae potestati subiecta; sin a Petro, humani iuris est et a Petro eiusque successoribus, qui totam Petri potestatem haereditate acceperunt, tolli potest. Porro nobis in animo non est, in omnia, quae in utramque partem afferri possunt, argumenta inquirere; ad nostrum institutum sola spectat quaestio, num quid de illa re in Constitutione prima de Ecclesia contineatur.

<sup>1</sup> V. horum aliorumque de hac re opiniones apud Franzelin, Theses de Ecclesia Christi p. 202 sqq.

<sup>2</sup> Tractatus de Romano Pontifice p. 343 sqq.

<sup>3</sup> Theses etc. p. 210 sqq.      <sup>4</sup> L. c. p. 212.

Iam Cardinalem Franzelin vidimus negare, unionem illam iuris divini esse. Is igitur, qui unus e praecipuis Vaticani Concilii theologis in eius Constitutionibus dogmaticis elaborandis multum occupabatur, non censuit, Constitutionem primam de Ecclesia quidquam continere, quo doceatur vel unde concludi possit, unionem illam esse iuris divini.

Aliter iudicavit Palmieri. Ne is quidem unionem iuris divini esse, in Constitutione prima de Ecclesia *formaliter* enuntiari dicit; sed putat, hanc doctrinam, ut ex Concilii Florentini, ita etiam ex Vaticani definitione deduci posse. Dicit enim, ab his Conciliis defini, Romanum Pontificem esse Petri successorem et Primatem Ecclesiae. Quod autem a Concilio oecumenico definiatur, id semper et in omnibus circumstantiis verum esse. Usque ad consummationem saeculorum igitur verum fore, Romanum Pontificem Primatum Ecclesiae obtinere. Iam rationem aliam huius incommutabilis unionis Primatus cum Romana sede esse non posse, nisi quod divini iuris sit et humanae potestati subtracta. Concludit igitur, saltem eatenus unionem illam divini iuris esse, quatenus Christus, etiamsi Petro electionem sedis, cum qua coniungendus sit Primatus, permiserit, electionem sedis Romanae speciali modo ratam habuerit. Imo probabile esse dicit, ipsum Christum Romanam sedem elegisse Petrumque illuc direxisse<sup>1</sup>.

Quod argumentum nobis probari non posse videtur. Potest enim aliquid a Concilio defini, quod, quum pendeat ab institutione seu facto mutabili, non necessario semper verum manet. Neque enim v. g. video, cur defini non possit, Leonem XIII. esse Summum Pontificem et Petri successorem; revera inter articulos, de quibus Wicleff et Huss interrogandi erant, continebatur (art. XXIV.) quaestio: „Item, utrum credat, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit, eius nomine proprio expresso, sit successor B. Petri, habens supremam potestatem in Ecclesia Dei.“ Exemplum conciliaris definitionis, qua definitur, quod mutari potest, est canon 9. Sessionis 13. Concilii Tridentini: „Si quis negaverit, omnes et singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, iuxta praeceptum s. matris Ecclesiae, anathema sit.“ Id negari potuit ante latam de paschali communionem legem et negari poterit, si abrogatur vel mutatur lex sive pro tota Ecclesia sive pro aliqua eius parte. Itaque definitione, qua is, qui in Cathedra Romana Petro succedat, Primatum eius in universam Ecclesiam obtinere dicitur, nihil continetur neque de incommutabilitate connexionis Primatus cum Romana sede, neque de auctore eius, utrum is sc. sit ipse Christus an primus eius vicarius. Examinanda igitur definitio est, et videndum, num quid aliis eius verbis de ea re doceatur.

<sup>1</sup> Palmieri, Tractatus de Romano Pontifice p. 336 sqq.



*Canone* nihil de hac re continetur. Si ea forma retenta esset, qua primo propositus est, periculum fuisset, ne diceretur asserere *divinum* connexionis Primatus cum Romana sede ius. Sed quum, ut videbimus, forma eius propter id ipsum mutata sit, ne hanc doctrinam continere videretur, ipsa canonis historia argumento est, Concilium eam doctrinam definire noluisse.

*Capitis* verba, quae huc spectant, haec sunt: „ . . . saeculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus . . . a Domino nostro Iesu Christo . . . claves regni accepit: qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus, Episcopis sanctae Romanae sedis ab ipso fundatae eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et iudicium exercet. Unde, quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is secundum Christi ipsius institutionem Primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet.“

Hoc loco, praesertim ultimis verbis, videri possit doctrina enuntiari, Primatum cum Romana sede Christi ipsius institutione connexum esse. Dicitur enim is, qui episcopalem Petri sedem Romae obtinet, „secundum Christi ipsius institutionem“ Primatum Petri obtinere. Quare ad respondentem locum schematis pristini de Ecclesia, ex quo nostra Constitutio desumpta est, animadvertunt Patres in observationibus de eo factis, „distinguendum esse inter ius, quo Petrus generatim habet successores, quodque est ex institutione divina; et inter ius, quo Petrus habet successores nominatim in sede Romana, quodque ex facto Petri repetitur“. Volunt igitur mutari locum. Sed Patres deputationis, licet concedant, recte discrimen illud statui, tamen pristini schematis verba retinent. Discrimen illud dicunt indicari „1. tum verbis ‚Romanae sedis ab ipso (sc. Petro, non a Christo) fundatae‘; 2. tum verbis ‚quicumque in hac Cathedra succedit, is . . .‘, quibus successio ‚in hac cathedra‘ distinguitur a iure, quo Primatus in universam Ecclesiam obtinetur“<sup>1</sup>.

Quae de hoc loco et canone respondente a Patribus disputata sunt, accuratius infra referemus. Ad ipsa huius loci verba melius intelligenda hic solum addimus, distinguendum esse inter legem perennitatis Primatus Petri, quae est ipsius Christi lex, et conditionem successionis. Conditio implenda, ut aliquis Petro in Primatu succedat, est haec, ut ei succedat in Episcopatu Romano. Quaeritur, utrum etiam haec successionis conditio a Christo, an a solo Petro ortum ducat. Verbis, de quibus agimus, „quicumque in hac [Romana] Cathedra succedit, is secundum Christi ipsius institutionem Primatum Petri obtinet“, non indicatur, conditionem illam ipsius Christi institutione positam esse. Etenim, etiamsi sola lex successionis divina est, conditio autem successionis humanae originis, is, qui conditionem im-

<sup>1</sup> Relatio etc. C. V. 276 a.

plevit, lege seu institutione divina seu iure divino Petro succedere recte dicitur, id quod Palmieri<sup>1</sup> hoc exemplo illustrat: „Fac ferri legem, quod qui in studiis magis profecerit, munere quodam donetur. Titius ceteris antecellit munusque obtinet. Quo iure? Iure legis. At lex Titium non respicit, sed in genere digniorem. Profecto: sed posita conditione, quae in solo Titio reperitur, illud ius, quod lex digniori concedebat, totum penes Titium eumque solum existit. Iam vero lata est lex divina: Petro in Primatu succedere quis semper debet, sive aliquis semper Primatum collatum primo B. Petro gerere debet; quis vero ex tot, qui possent, actu succedat, determinatum est facto originali Petri; conditioni proinde satisfacit solus Romanus Episcopus: illud ergo divinum ius successionis in Romano Episcopo eoque solo reperitur.“

Alia verba loci supra ex capite altero Constitutionis citati, quibus exprimi videri possit, connexionem Primatus cum Romana sede insolubilem esse et ad divinam legem referendam, sunt haec: „qui [Petrus] ad hoc usque tempus et *semper* in suis successoribus, *Episcopis sanctae Romanae sedis* ab ipso fundatae eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et iudicium exercet“. Dixerit enim quispiam, propterea solum sedis Romanae Episcopos dici posse *semper* fore successores Petri in Primatu, quia connexio Primatus cum sede Romana perpetuo insolubilis agnoscat et a Christo Domino ipso facta.

Sed ut alia, quae moneri possent, omittamus, illud „semper“ negamus licere ita premere, ut Concilium Vaticanum enuntiasse dicatur, coniunctionem Primatus cum sede Romana ad finem saeculorum usque permansuram esse. Habet enim illa vox etiam latiore sensum, ut sententia illa explicari possit ita: Petrus in suis successoribus, Romanis Episcopis, ad hoc usque tempus vixit et *nunc etiam vivere pergit*, ut „semper“ fere idem sit ac „continenter“ vel „perseveranter“. Quam explicationem ut sequamur, iam movemur tempore praesentis, quo usurpantur verba „vivit et praesidet et iudicium exercet“. Accedit, quod sententia in pristino schemate, ex quo desumpta est, ita conformata est, ut vox „semper“ aliter explicari nequeat. Eam sententiam statim referemus. Tandem profecto Concilium, si voluisset definire, connexionem Primatus cum sede Romana ad consummationem saeculorum permansuram esse, id claris et apertis verbis enuntiasset, quemadmodum prima sententia capituli enuntiavit, Primatum in Ecclesia, „quae fundata supra petram *ad finem saeculorum usque* firma stabit, *in*giter durare“.

Ipsis igitur capituli verbis non enuntiatur, Primatum cum Romana sede ab ipso Christo immutabiliter connexum esse. Patres autem

<sup>1</sup> Tractatus de Romano Pontifice p. 334.



Concilii Vaticani de ea re nihil in Constitutionem recipere voluisse, praeclarissime eius historia probatur, quam accurate iam persequamur.

In capite undecimo pristini schematis de Ecclesia doctrina, quae in capite altero Constitutionis proponitur, hisce enuntiatur: „... B. Petrus suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit. Semper enim in suis successoribus, Episcopis sanctae Romanae sedis, ab ipso primum fundatae, eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et iudicium exercet, ita ut, quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem Primatum Petri in universam Ecclesiam obtineat.“<sup>1</sup> Ad hanc sententiam, quae fere tota in Constitutionem conciliariter approbatam recepta est, theologi haec adnotant: „His continetur successionis in Petri Primatu *conditio*; licet enim Petrus sui Primatus successores habeat iure divino pendente a voluntate Christi institutoris, qui perpetuae successionis legem tulit, attamen ipsos successores esse Romanos nominatim Episcopos, pendet a Primatu cum Romano Episcopatu coniunctione facta per Petrum, quo facto continetur successionis perpetuae conditio.“<sup>2</sup> Licet igitur, qui schema composuerunt, dicant, eum, qui in Cathedra Romana Petro succedat, *iuxta Christi ipsius institutionem* Primatum in universam Ecclesiam obtinere, tamen dicere nolunt, ipsam Primatum cum Romana sede coniunctionem ipsius Christi opus seu iuris divini esse, imo eam ad Petrum referunt. Illa verba Patres deputati in schemate, quod Congregationi generali proponunt, retinent. Itaque ne in hoc quidem schemate sententia continetur, connexionem Primatus cum Romana sede iuris divini esse. Locus huius schematis, de quo agitur, est hic: „... beatissimus Petrus . . . , qui a Domino nostro . . . claves regni accepit, ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus, Episcopis s. Romanae sedis ab ipso fundatae eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et iudicium exercet: ita ut, quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is iuxta Christi institutionem Primatum Petri in universam Ecclesiam obtineat.“<sup>3</sup> Sed redeamus ad pristinum illud schema.

Canon XV. hic erat: „Si quis dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione, ut B. Petrus in Primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut *Romanum Pontificem non esse iure divino Petri in eodem Primatu successorem*, anathema sit.“<sup>4</sup>

Quum theologi, ut modo ex adnotatione theologorum capiti undecimo addita intelleximus, doctrinam in schema recipere nollent, connexionem Primatus cum Romana sede iuris divini esse, eam doctrinam ne hoc quidem canone expressam esse dicamus oportet. Atque revera Romanus Pontifex iure divino Primatum Petri obtinere, ut supra explicavimus, dici potest, etiamsi connexio Primatus cum Ro-

<sup>1</sup> Schema etc. C. V. 571 c.

<sup>2</sup> Ibid. C. V. 613 c.

<sup>3</sup> Schema etc. C. V. 270 d sq.

<sup>4</sup> Schema etc. C. V. 578 d.

mana sede iuris divini est, propterea sc., quia ipsa perpetuitas Primatus divini iuris est. Hic tamen canon, si mutatus non esset, facile ita explicari potuisset, ut divinum ius connexionis illius asserere diceretur. Quum enim priori eius parte iam sermo esset de perpetuitate Primatus a Christo instituta, altera *praeterea* dicitur Romanus Pontifex hunc Primatum *iure divino* obtinere. Instantibus igitur Patribus mutatus est canon, atque haec ipsa mutatio iam argumento est, Patres ius divinum connexionis illius asserere noluisse.

Atque inter ipsas observationes, quas Patres de pristino schemate scriptas tradiderunt, aliqua circa canonem XV. et locum respondentem capitis undecimi, quem supra citavimus, versantur, quibus cavere volunt, ne ius divinum connexionis Primatus cum Romana sede videatur enuntiari<sup>1</sup>. Deputati tamen Patres, quum schema reformarent, verba capitis et canonem retinuerunt<sup>2</sup> iisque divinum illius connexionis ius exprimi negarunt. Quid Patribus in relatione cum schemate reformato iis tradita responderint, vidimus supra<sup>3</sup>. Clarius respondet

<sup>1</sup> Duodeviginti animadvertunt ad caput XI.: „Non satis apparet, utrum *de iure divino* Primatus ita adnexus sit Romanae sedi, ut in nullius potestate sit, eum in aliam sedem transferendi. Hinc melius: „Ita, ut Romanus Pontifex Petro in Episcopatu succedens Petri ipsius Primatum in universam Ecclesiam Romae divina ordinatione constitutum consequatur et in suos successores transmittat.“ (Synopsis analytica observationum n. 12.) In canonem XV. haec observantur: „Certum est, illum, qui Romae sedet, esse successorem Petri in Primatu, et quidem iure divino; sed non ita certum est, verum successorem Petri in iure divino, perpetuo sedem Romae habiturum; de quo nulla exstat divina promissio. Quare hanc partem ita emendandam proponit: „Si quis dixerit, Romanum Pontificem, qui successor est sedis Petri, non esse iure divino Petri in eodem Primatu successorem, a. s.“ Ubi fit distinctio inter sedem Petri et sedem Romanam. Priori *ex iure divino*, alteri *ex facto* tribuitur Primatus.“ (Synopsis n. 72.) — Alius proponit canonem hac forma: „S. q. d., non esse . . . perpetuos successores, aut Romanum Pontificem, utpote Petri in eodem Primatu successorem, eisdem ac Petrum Primatus praerogativis super universam Ecclesiam iure divino non gaudere, a. s.“ (Synopsis n. 73.) — „Alii Rñio Patri in canone XV. pars altera immutanda videtur et alterutra ex sequentibus formulis substituenda: „aut Romanum Pontificem B. Petro in Romano Episcopatu succedentem eidem iure divino in eodem Primatu non succedere“, vel: „aut Romanum Pontificem non esse legitimum B. Petri successorem, ideoque iure divino non habere Primatum in Ecclesia“. Huius vero additionis ratio est, quia duo concurrere debuerunt, ut Romanus Pontifex sit B. Petri successor in Primatu, primo voluntas Christi conferentis Primatum B. Petro, secundo factum B. Petri, quo elegit sibi Romanam sedem. Ex his duobus primum constituit vere ius divinum, secundum vero non ita, sed fuit *conditio perpetuae successionis*.“ (Synopsis n. 87.)

<sup>2</sup> Schema etc. C. V. 270 d sq. 273 d sq.

<sup>3</sup> P. 140.



Rōnus Pie, Episc. Pictaviensis, in relatione, quam nomine deputationis de toto schemate ante discussionem generalem habuit. „In successoribus B. Petri, qui sunt Romani Pontifices,“ inquit, „ubique duo distinguere debent. Ex iure divino, sc. ex institutione Christi, pendet perpetuae successionis lex, qua ratum divinitus est, ut Petrus semper debeat habere successores. Ex facto autem Petri, qui sedem ac cathedram suam apostolicam, mirabili Christi dispensatione, ut ait Gelasius Papa, et disponente Domino, ut ait Lateranense II., ex facto Petri, inquam, qui sedem ac Cathedram suam apostolicam in Urbe locavit et suo sanguine consecravit, pendet, quod illa successio in sede Romana locum habeat, ita ut successor B. Petri nominatim, vel, ut aiunt, reduplicative, sit Romanus Episcopus; et hoc quidem existit ex iure illo humano, quod melius tamen et verius ius ecclesiastico-apostolicum nominatur. — Attamen non tantum textus capituli, sed ipsiusmet canonis visus est servandus prout iacebat. E duabus enim propositionibus fide definitis procedit, scilicet ex prima illa propositione fide certa, nempe, Primatum S. Petri in aliquo suo successore et haerede continuari: et ex secunda illa propositione, ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri, principis Apostolorum, quae verbotenus, et non per incisum, sed directe a Concilio Florentino decreta ac definita est: et hoc quidem *intelligitur de Romano Pontifice ut historice, et de facto habetur in Ecclesia* absque ulla interruptione ab initio temporis, *relictis quaestionibus et hypothsibus in schola plus minusve libere agitatis, quoad perpetuitatem urbis Romae et coniunctionem Primatus cum sede Romana.*“<sup>1</sup>

Itaque verba capituli et canonis retenta sunt. Sed Patres non acquieverunt. Unus ex iis in discussione speciali hanc proposuit emendationem alterius partis canonis: „aut Romanum Pontificem Petri successorem eius Primatum in Ecclesia non tenere, a. s.“<sup>2</sup>. Voluit igitur illud „iure divino“ omitti. Respondet Rōnus Zinelli, Episc. Tarvisinus, deputationis relator: „Quamvis dubitari non possit, quod Petrus ex revelatione divina ab Antiochia fuerit translatus ad Urbem, ut ait Innocentius III. in libro II.<sup>3</sup>, et in Urbe sedem suam fixerit, in qua Dominus, ut ait idem Innocentius III., praeviderat martyrio coronandum; attamen deputatio, cum canonem proposuit, non intelligebat propositionem supradicto asserto oppositam [Petrus ipsum sua sponte Romam elegisse] hic et nunc configere; sed tantum illos, qui posito facto Petri, ex quo Episcopi Romani sunt successores Petri, non iure divino ut tales esse ipsius etiam in Primatu successores assererent. Sicut autem, si relinquuntur verba ‚iure divino‘, ut stant nunc in textu, posset aliquid ambigui subesse, et hic posset videri configi

<sup>1</sup> Relatio etc. C. V. 293 b. c.    <sup>2</sup> Emendationes etc. C. V. 345 b.  
<sup>3</sup> Lib. II. reg., ep. 209. Migne P. L. CCXIV, 761.

assertum eorum, qui factum Petri tantum humanum fuisse dicunt (et haec non erat intentio deputationis); sic acceptat emendationem iuxta modum, ut phrasis ‚divino iure‘ deleatur in secunda parte et addatur primae, nempe post verba ‚ipsius Iesu Christi Domini institutione‘ addatur ‚seu iure divino‘; et iuxta hunc modum deputatio de fide emendationem acceptat.“<sup>1</sup> Emendatione unanimiter admissa<sup>2</sup> canon ea forma conceptus est<sup>3</sup>, qua exstat in Constitutione conciliariter tandem approbata; eius forma ipsa talis est, ut pateat, Patres noluisse dicere, coniunctionem Primatus cum Romana sede iuris divini esse, quum priori parte expresse enuntietur, B. Petrum iure divino in Primatu successores habere, deinde altera simpliciter addatur, Romanos Episcopos eius esse successores.

Sed mutato canone, unus ex Patribus etiam mutari voluit verba capituli: „Unde, quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem Primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet.“ Id proponebat, quum de tota Constitutione suffragia ferrentur. „Praedictis verbis“, inquit<sup>4</sup>, „videtur prorsus definiri quaestio, quo *iure Romanus Pontifex succedat in Primatu*, quam consulto statutum est intactam relinquere; et quidem definiretur adoptando unam ex illis, quae ea de re exstant sententiae. Sat quidem notum est, sententias illas ad tres recenseri. *Prima* tenet, Petrum ex iussione Christi iunxisse Primatum sedi Romanae; proinde Romanum Pontificem succedere Petro in Primatu *iure divino*: atque adeo rite concludit, nec ipsum Romanum Pontificem posse seiungere Primatum ab Episcopatu Romano. Haec sententia est Melchioris Cani, Gregorii de Valentia, aliorumque gravissimorum theologorum. *Secunda* tenet, Primatum adnexum esse sedi Romanae *iure ecclesiastico*: quare cohaerenter concludit, unum ab altera iustis de causis separari posse a Summo Pontifice, qui eodem quo Petrus uniendi vel segregandi gaudet potestate. Hanc sequuntur Soto, Bañez, alique. *Tertia* denique est eorum, qui tenent, Romanum Pontificem succedere Petro, quoad Romanam Cathedram, ex iure ecclesiastico; et quoad Primatum, ex iure divino. Posteriores propositionis partem ita exponunt, nempe: quoniam Petrus ipse Primatum divinitus ei collatum ac successoribus transmittendum, ad unitatem Ecclesiae perpetuo servandam, cum Romano Episcopatu simul gessit, quasi unum alteri ita inseruit, atque inoculavit, ut unus idemque esset et Episcopus Romanus et universae Ecclesiae Primas, et ipsa Ecclesiae unitas in Romano Episcopo quasi personificaretur, ideoque Episcopatum Romanum habendum esse solum uti conditionem ad successionem in Primatu: ita ut hoc ipso, quod quis in Episcopatu Petro succedit, et in Primatu simul divino

<sup>1</sup> Relatio etc. C. V. 364 d sqq.    <sup>2</sup> Ibid. C. V. 368 b.  
<sup>3</sup> C. V. 428 b.    <sup>4</sup> Exceptiones etc. C. V. 435 d sqq.